

Opiskelijoiden Eurooppa – SYL:n EU- vaikuttamisen visio 2023–2025

SUOMEN YLIOPIPPILASKUNTIEN LIITTO
FINLANDS STUDENTKÅRERS FÖRBUND
NATIONAL UNION OF UNIVERSITY STUDENTS IN FINLAND

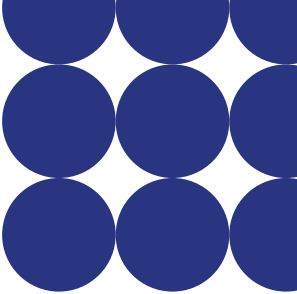

Viime vuosina kansainvälinen politiikka, pandemia, Ukrainan sota ja ilmastonmuutos ovat vaikuttaneet opiskelijoiden elämään yhä suuremmin, minkä vuoksi myös EU:n merkitys on kasvanut. EU on myös lisääntyvissä määrin suunnitellut mullistuksia Euroopan koulutuspolitiikkaan, mikä vaatii opiskelijaliikkeeltä selkeitä näkemyksiä tulevaisuuden suhteen.

Koulutuspolitiikassa EU:lla on mandaatti tukea ja edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä, mitä se on kasvavissa määrin tehnyt mm. Eurooppalaisen koulutusalueen (EEA) puitteissa. EEA:n kautta EU on suunnitellut merkittäviä mullistuksia Euroopan koulutuspolitiikkaan, joihin sisältyy esimerkiksi Eurooppalaiset korkeakouluverkostot -aloite (European Universities) ja suunnitelmat eurooppalaisesta tutkinnosta ja opiskelijakortista. Viimeisimpänä kehityksenä komissio on julkaissut keväällä 2022 niin sanotun korkeakoulupaketin, johon sisältyy koulutuspolitiikan tulevaisuutta tarkasteleva Eurooppalainen yliopistostrategia. EU:n koulutuspoliittiset hankkeet ovat nostaneet keskusteluun mahdollisuuden laajentaa EU:n toimivaltaa koulutuksessa, mikä näkyi esimerkiksi Euroopan tulevaisuuskonferenssin loppuraportin suosituksissa vuonna 2022.

Suomen ylioppilaskuntien liiton (SYL) lähtökohtana EU-tason koulutuspoliittisessa vaikut-

tamistyössä on se, että päätösten tulisi palvella opiskelijan etua ja tapahtua mahdollisimman lähellä opiskelijaa. Tämän vuoksi SYL on katsonut, että koulutuspolitiikassa toimivallan on edelleen säilyttävä jäsenvaltioilla läheisyysperiaatteen mukaisesti, jotta suomalaisen korkeakoulujärjestelmän laatu ja autonomia olisi turvattu. Samalla SYL kuitenkin suhtautuu myönteisesti liikkuvuuden edistämiseen ja eri maiden järjestelmien yhteensovittamiseen, ja ylioppilasliikkeen voi yleisesti sanoa olevan EU-myönteinen ajattelultaan. SYL:n näkemyksen mukaan kyse on yleisellä tasolla samasta kuin EU:n demokraatiakeskustelussa laajemminkin: Euroopan tasoiset ratkaisut ovat tervetulleita, mutta unionin on myös pidettävä päätöksenteko lähellä kansalaisiaan, eli koulutuksen tapauksessa opiskelijoita.

Tämän vision tavoitteena on määritellä SYL:n näkemykset keskeisiin korkeakouluopiskelijoita koskeviin EU-poliittisiin teemoihin ja EU:n tulevaisuuteen yleisesti. Visio pohjautuu SYL:n linjapaperiin, edelliseen EU-strategiaan, sekä SYL:n EU-vaikuttamistyössä yleisesti vakiintuneisiin kantoihin. Visio koostuu kahdesta osasta: koulutukseen liittyvistä kannoista ja kannoista EU:n kehitykseen yleisemmällä tasolla.

Koulutus

1. Bolognan prosessi

Bolognan prosessin tarkoituksena on yhdenmukaistaa Euroopan maiden korkeakoulutusjärjestelmiä ja perustaa Euroopan korkeakoulutusalue (EHEA). Nykyisellään EHEA:ssa on mukana 49 maata ja sen myötä Suomeen ovat rantautuneet esimerkiksi kandidaatin ja maisterin tutkinnot sekä nykyisin käytössä olevat ECTS-opintopisteet. SYL:n näkökulmasta oleellisimpia Bolognan tavoitteita ovat olleet pyrkimys parantaa opiskelijoiden ja henkilöstön liikkuvuutta maiden välillä, tukea korkeakoulutuksen inklusiivisuutta ja vahvistaa korkeakoulutuksen kilpailukykyä ja vetovoimaa. SYL näkee, että näitä yhteistyön raameja tulisi hyödyntää kehityksen edistämässä päällekkäisten rakenteiden rakentamisen sijaan. Keskeinen opiskelijaliikkeen vaikuttamistyö tapahtuu Bologna Follow-up Group (BFUG) -ryhmän kautta, jossa kattojärjestö European Students' Union on jäsenenä.

2. Eurooppalaiset korkeakouluverkot

Eurooppalaiset korkeakouluverkostot (European Universities) -aloitteen tavoitteena on ollut luoda korkeakoulujen välisiä alliansseja, joissa saman profiilin korkeakoulut eri puolilta Eurooppaa kehittävät keskinäistä yhteistyötään esimerkiksi perustamalla yhteisiä maisteriohjelmia ja kansainvälisiä kampuksia. Suomesta mukana on yhdeksän yliopistoa ja viisi ammattikorkeakoulua. Aloite on ollut EU:lle yksi merkittävimmistä tavoista edistää korkeakoulupoliittisia tavoitteitaan. SYL on suhtautunut korkeakouluverkostojen tarjoamiin mahdollisuuksiin myönteisesti, mutta katsoo myös että uusien rakenteiden luomisessa on haasteita. Seuraavat asiat on varmistettava korkeakouluverkostojen kehityksessä:

- Tutkintoon johtavan korkeakoulutuksen on säilyttävä suomalaiselle opiskelijalle maksettomana, mikäli tämä hakeutuu verkoston tutkintoon suomalaisen yliopiston kautta.
- Korkeakouluverkostoissa on varmistettava alusta alkaen opiskelijoiden demokraattinen osallisuus verkostojen hallinnossa.
- Korkeakouluverkostojen rahoittaminen Erasmus+-ohjelmasta ei saa vähentää liikkuvuuteen keskittyvän rahoituksen suhteellista osuutta Erasmus-budjetissa. Tulevaisuudessa

korkeakouluverkostot tulisi rahoittaa pysyvästi myös muilla EU:n rahoitusinstrumenteilla, kuten Horisontti Eurooppa -ohjelmalla.

- Korkeakouluverkostoja kehitettäessä painopisteen tulisi ensisijaisesti olla eri järjestelmien välisen yhteentoimivuuden kehittämisessä uusien hallinnollisten rakenteiden luomisen sijaan.
- Eurooppalaista tutkintoa (European Degree) kehitettäessä tulee varmistaa, että ei synny päällekkäisiä tutkintorakenteita, jotka aiheuttaisivat tutkintojen eriarvoistumista.

3. Pienet osaamiskokonaisuudet (micro-credentials)

EU:n koulutuspolitiikan merkittävänä teemana ovat olleet pienet osaamiskokonaisuudet: komission määritelmän mukaan kyseessä on (digitaalinen) todistus oppimistuloksista, jotka on saatu pienimuotoisesta oppimiskokemuksesta, kuten lyhyestä kurssista tai harjoittelusta. SYL:n näkökulmasta pienten osaamiskokonaisuuksien on toimittava ennen kaikkea jatkuvan oppimisen välineenä ja mahdollisuutena täydentää omaa osaamistaan. Kehityksessä tulisi huomioida seuraavat näkökulmat:

- Pienistä osaamiskokonaisuuksista ei saa

syntyä maksullista tutkintoa tai uutta maksullista väylää korkeakoulutukseen hakeutumiselle.

- Osaamiskokonaisuuksien laatua on valvottava läpinäkyvästi ja riittävän selkeästi, mikä korostuu erityisesti yksityisen ja kolmannen sektorin tarjoamien pienten osaamiskokonaisuuksien kohdalla.
- Osaamiskokonaisuuksia on suunniteltava oppijan tarpeet edellä ja opiskelijoita tulee osallistaa kokonaisuuksien suunnitteluun ja kehittämiseen.

4. Eurooppalainen opiskelijakortti

Eurooppalainen opiskelijakortti -hankkeen tavoitteena on ollut digitalisoida opiskelijoiden liikkuvuutta muun muassa helpottamalla opiskelijaidentiteetin tunnistamista. Opiskelijakorttiin on liittynyt laaja keskustelu sen muodosta ja palveluista, joiden pariin kortilla pääsisi. SYL on korostanut eurooppalaisen opiskelijakortin roolia tunnistautumista helpottavana lisänä nykyisin olemassa oleviin kortteihin. Palveluiden osalta SYL on alleviivannut, että monet suomalaisten opiskelijoiden palvelut, kuten ateriatuki ja terveystalvet, ovat suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän tarjoamia, eikä siten suoraan sovellettavissa kansainväliseen käyttöön.

5. Erasmus+-ohjelma

Liikkuvuusmäärät ovat olleet Suomessa laskussa vuoden 2016 koulutusleikkausten jälkeen, ja maailmanlaajuinen koronapandemia pahensi tilannetta entisestään. SYL korostaa, että tämä kehitys on käännettävä, ja liikkuvuus on saatava takaisin kasvu-uralle. Vaihtoon lähdön esteenä ovat olleet muun muassa tiedon puutteellinen saatavuus sekä opiskelijoiden toimeentuloon ja tutkintorakenteisiin liittyvät ongelmat: opiskelijoiden on vaikea yhteensovittaa vaihtojaksoa joustamattomaan tutkintoon ja yhä heikentyvään toimeentuloon. SYL näkee, että opiskelijoiden kansainvälistymistä tukee merkittävästi laaja-alainen opiskelijan toimeentulotilanteen parantaminen.

Uusina liikkuvuuden muotoina on viime vuosina nousseet virtuaaliliikkuvuus ja kotikansainvälistyminen. SYL alleviivaa, että uusien liikkuvuusvaihtoehtojen roolin on oltava tukeva tai täydentävä vaihtoehto fyysiselle liikkuvuudelle, sillä ne eivät pysty korvaamaan fyysisissä vaihdoissa kertyvää osaamista ja sosiaalista pääomaa. SYL näkee, että Erasmus+-ohjelmassa ja opiskelija-liikkuvuudessa laajemminkin tulee panostaa liikkuvuuden saavutettavuuteen, ja rahoituksen määrää tulee kasvattaa tulevaisuudessa.

6. Students at Risk -apurahajärjestelmä

SYL katsoo, että Eurooppaan on perustettava Students at Risk -apurahajärjestelmä tukemaan sotaa, poliittista vainoa ja väkivaltaa pakenevia opiskelijoita. Hädässä olevat tai esimerkiksi poliittisen vainon uhreiksi joutuneet voisivat saada stipendin, joka kattaisi lukukausimaksut ja elinkustannusapurahan. Järjestelmä tulisi luoda ensisijaisesti EU:n tasolle, jotta apurahan kriteerit ja hakijoiden valinta voitaisiin toteuttaa kootusti ja yhtenäisesti. Järjestelmän pohjana voidaan hyödyntää Norjassa käytössä olevaa mallia, jota muokattaisiin Suomen olosuhteisiin sopivaksi.

7. EU:n osaamispolitiikka ja työmarkkinat

Työmarkkinoiden, osaamispolitiikan (skills) ja koulutuspolitiikan yhteys on ollut EU:ssa keskeinen. Viime vuosina on ollut havaittavissa merkkejä kehityksestä, jossa koulutuspolitiikan kysymyksiä käsitellään osaamiskysymyksinä, jolloin toimivalta EU:ssa siirtyy työllisyysosastolle. SYL:n näkökulmasta on tärkeää pitää koulutus selkeästi omana aihealueenaan, mikä korostuu varsinkin EU:n koulutuksen ja osaamisen teemavuonna 2023. Samalla on tärkeää myös tunnistaa, että koulutusjärjestelmämme on vastattava myös työmarkkinoiden tarpeisiin. Vaikuttamistyössään SYL vaatii EU:lta toimia työttömyysasteen vähentämiseksi, harjoittelukäytäntöjen yhtenäistämiseksi ja eläkerahastojen suojaamiseksi siten, ettei eläkerahastoja käytetä kestävämmällä tavalla.

EU:n tulevaisuus opiske- lijoille

1. Osallisuus ja demokratia

SYL näkee, että nuorten ja opiskelijoiden osallisuutta EU:ssa on parannettava muun muassa kehittämällä uusia osallisuuden muotoja (kuten tulevaisuuskonferenssi), nostamalla äänestysaktiivisuutta europarlamenttivaaleissa ja tuke-
malla demokratiakehitystä yleisesti. Unionin päätöksenteko on tuotava läheisyysperiaatteen mukaisesti mahdollisimman lähelle nuoria ja opiskelijoita, ja erityisesti Euroopan koulutusalueen (EEA) kehityksessä on varmistettava opiskelijoiden läsnäolo päätöksentekoprosesseissa. Unionin ja eurooppalaisten opiskelijajärjestöjen välistä yhteistyötä on tarpeen vahvistaa lisäämällä säännöllisiä kuulemis- ja keskustelutilaisuuksia eurooppalaisten ja kansallisten toimielinten kanssa.

2. Maksuton ja saavutettava koulutus

SYL tavoittelee maksutonta koulutusta koko EU:n alueella, jotta jokaisella unionin kansalaisella on riittävästi taitoja ja tietoja vaikuttaa päätöksentekoon. Osallisuutta on vahvistettava varhaiskasvatuksesta aina korkeakoulutukseen saakka. EU:n tulee huomioida myös kansainvälisyystaitojen ja vaihto-opiskelun yhdenvertaisuus ja saavutettavuus. Koulutuksen avulla on varmistettava, että jokaisella unionin kansalaisella on tarvittavat perustiedot ymmärtää EU-uutisointia, osallistua EU:ta koskevaan keskusteluun sekä kattava ymmärrys omista oikeuksistaan unionin kansalaisena.

3. Ilmasto ja ympäristö

SYL näkee, että Suomen on ajettava nykyistä kunnianhimoisempaa ilmastopolitiikkaa Euroopan unionissa, ja että kestävä muutoksen on tapahduttava jäsenmaiden kesken sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Koulutusjärjestelmän on Euroopassa aina varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen tarjottava keinoja ymmärtää ja ratkoa ilmasto- ja ympäristökriisin syitä sekä seurauksia. Unionin on panostettava entistä enemmän varoja ilmasto- ja ympäristökriisiä torjuvaan tutkimukseen ja innovaatioihin. Opiskelijoille on turvattava mahdollisuudet saada

kantansa esille monipuolisesti paikallisessa, kansallisessa ja kansainvälisessä päätöksenteossa. Eurooppalaisten yliopistojen on osallistettava ja kuunneltava opiskelijoita yliopistojen sisäisessä kestävyys- ja vastuullisuustyössä. SYL:n kantoja EU-ilmastopolitiikkaan liittyvässä vaikuttamistyössä ohjaa ylioppilaskuntien edustajista koostuva opiskelijoiden ilmastoverkosto.

4. Arvot ja turvallisuus

SYL:n EU-politiikan vaikuttamistyön keskiössä on rauhan, sivistyksen, demokratian, ihmisoi-
keuksien ja oikeusvaltioperiaatteen edistäminen. SYL vaikuttaa Suomen 2250-verkostossa, jonka tavoitteena on vahvistaa nuorten tekemää rauhantyötä kotimaassa ja ulkomailla sekä tuoda nuoret ulkopoliittikan ytimeen. EU:n turvallisuuden näkökulmasta on vahvistettava toimintakykyä resilienssiä vaativien kriisien, kuten pandemioiden, torjumiseksi ja huomioitava ulko- ja turvallisuuspolitiikassa myös ilmastokriisin aiheuttamat uhat.

SYL:n tavoitteena on myös, että Suomi ja muut EU-maat täyttävät sitoumuksensa nostaa kehitysyhteistyövarojen määrä 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta. On tärkeää, että jokainen eurooppalaisesta korkeakoulusta valmistuva on opinnoissaan harjaantunut toimimaan kansain-

välisessä, monikulttuurisessa toimintaympäristössä sekä ymmärtämään globaaleja kehityksyymyksiä oman opintoalansa näkökulmasta.

5. Digitalisaatio

SYL katsoo, että digitalisaation luomia mahdollisuuksia tulee EU:ssa hyödyntää opiskelijan osaamisen kartuttamiseen, ohjaukseen, opetuksen ja ohjauksen laadun kehittämiseen, opiskeluun toisessa korkeakoulussa ja jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien kehittämiseen. Katsomme, että EU:n on vahvistettava investointeja digitaalisen infrastruktuurin sekä tekoälyn tutkimukseen ja kehittämiseen unionin alueella. EU:n tulee myös edistää vapautta tieteelliseen tutkimukseen erilaisilla digitaalisilla alustoilla ja digitalisoitumisessa on huomioitava opiskelija-keskeisyys ja opiskelijan oikeudet omistamaansa tietoon.

Vaikuttamisen muodot

SYL vaikuttaa EU-asioihin tekemällä tiivistä edunvalvontaa päättäjien ja viranomaisten suuntaan, minkä lisäksi vuosittain toteutetaan edunvalvontamatka Brysseliin. SYL toimii asiantuntijälähteenä EU:n koulutuspolitiikassa, osallistuu päätöksentekoa tukeviin työryhmiin ja antaa asiantuntijalausuntoja keskeisistä koulutuspolitiikkaan liittyvistä ja korkeakouluopiskelijoita koskevista teemoista. SYL toteuttaa vuoden 2024 europarlamenttivaaleihin myös oman kampanjan yhteistyössä muiden nuorisoalan toimijoiden kanssa.

Erityisen tärkeässä roolissa on Euroopan kattojärjestö European Students' Union (ESU) ja vaikuttamistyötä toteutetaan läheisessä yhteistyössä SAMOKin kanssa. SYL on läheisessä yhteydessä EU-tason korkeakoulupolitiikasta ylioppilaskuntiin ja muihin koulutuspoliittisiin toimijoihin, ja järjestää EU-aiheisia tapahtumia kotimaassa.

Lisätietoja

Yuri Birjulin
Kansainvälisten asioiden ja EU-edunval-
vonnan asiantuntija
yuri.birjulin@syl.fi

Jenna Rautionaho
Hallituksen jäsen 2022 (EU ja ESU, kan-
sainväliset opiskelijat)

Tuomas Karvonen
Hallituksen jäsen 2022 (koulutuspolitiik-
ka ja ESU)

SUOMEN YLIOPPILASKUNTIEN LIITTO

FINLANDS STUDENTKÅRERS FÖRBUND

NATIONAL UNION OF UNIVERSITY STUDENTS IN FINLAND

Suomen ylioppilaskuntien liitto on opiskelijajärjestö, joka edustaa noin 130 000 opiskelijaa Suomessa. SYL:n jäseniä ovat Suomen kaikkien yliopistojen ylioppilaskunnat. Ylioppilaskunta on julkisoikeudellinen yhteisö, jota säätelee yliopistolaki.

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry
Lapinrinne 2, 00180 HELSINKI
syl@syl.fi

